

DDCP-YD/TC Roma/3/2012

Strasbourg, July 2012

Trening vash terne Romane liderura thaj aktivisura vash manushikane hakajengo promoviribe thaj keribe akcija mamuj i diskriminacija

Ki drakhin e Terne Romengoro Akcijako Plano

AKHARIPE VASH PARTICIPANTURA

Rezidencijalno seminaro: 21 – 29 oktobro 2012, Budapest,
Hungary

Projektoski realizacia: novembro 2012 – novembro 2013

Internet-sikljovipe: octobro 2012 – novembro 2013

Deleted: o implementiribe

Deleted: N

Deleted: E

Palpalutni informacija

Deleted: ¶

E Europako Konsilo khelel centralno rola ani situacija e Romane¹ manushencar ani Europa, leindoj ani godzi i buhli diskriminacija mamuj e Roma thaj olengi socialno thaj ekonomikani marginalizacija, sar vi ano dromengo zuraripe pe Romengi participacija pe Europakere thaj nacionalno nivelura. Ano oktobro 2010 bersh, e Europako Konsileski Khidipe pe Majucho Nivelu pe Roma rezultirindas e Strazburgosekre Deklaracijasar vash e Roma (CM(2010)133 finalno), savo so achilas legarimasko dokumento vash e sa e aktivitetija so o Europako Konsili kerel vash e Roma. O Majuche Niveloskoro Khidipe si vash e pan-Erupako zor te shaj te chaljaren pes e Romengere rodipena kolengo numero si pashe 12 milionura Roma save so dziven ani Europa. “Strazburgoski Deklaracija” isi legarimaske princiupura thaj prioritetija ane sa e akcije so khamela te keren pes:

Deleted: ere

- a) Na-diskriminacija, themesko lil, dzuvlengere thaj chavorengere hakaja.
- b) Socijalno inkluzija, leindoj kate vi e edukacija, e khera thaj e sastipaskere sama.
- c) Zuralipe thaj lokheder avipe dzi pe justicija.

E ternengoro sektoro ande Europako Konsilo andas pashe e terne Romen dzi pesky politika thaj buchi vash e interkulturako dijologo thaj manushikane hakajengi edukacija kotar o 1995 bersh, kana o avgo trening kurso vash e terne Romane liderija sasa ikerdino ano Europutne Ternengo Centro ano Strazburg. Sar rezultato katar e “Savore Javereder – Savore si Jekh” Europutni ternengi kampanja mamuj o rasizmo, antisemitizmo, ksenofobija thaj natolerancija, o Europutno Konsilo dijas dumo/suporto/ thaj buhljardas e terne Romengere drakhina/networkija/ trujal sasti Europa. Majodorig dikhindoj e situacijen katar e diskriminacija, Romafobija thaj anti-Ciganizmo, e ternengi politika ano Eurputno Konsilo dela azhutpe e terne Romenge te hemin pe an ternngi politka thaj pe sa e butja upral save isi len intereso. E terne Romengiri participacija khelel lachi rola ani kodi transformacija pe status thaj sa so arakhen e Romene komunitetija trujal sasti Europa.

E Europako Ternenge Centrura ano Strazburgo thaj ani Budapeshta sasa than vash e but aktivitetija vash e terne Romengiri participacija, pashe sako bersh keren pes khidipena khetane e romane organizacijencar. E butja phangle e diskriminacijasar si prezentirime pe javer aktivitetija ano centrongere programura, sar so si o forumo pe manushikane hakajengi edukacija thaj e ektivitetura ikerdine teli i drakhin/fremo/ katar e “Savore Javereder – Savore Jekh” kampanja vash Javeripe, Manushikane Hakaja thaj Diskriminacija. Javera aktivitetija ano ternengo sektoro savo specijalno astarel e terne Romene lideron sasa e Trening kursija vash e Trenerura pe Javeripe thaj Kohezija (2007), o – Javeripasko Ternengo Forumo (2007) thaj o Enter! Projekto pe lokheder avipe dzi ko socialne hakaja vash e terne manusha kotar e teljardine trujalipa thaj mahale. (2010-2011).

Deleted: A

Ano septembro 2011, sar vareso so avilas pali e Strazburgoski Deklaracija, e ternengo sektoro kerdas koorganiziribe e Timosar katar e Specijalno Rerezentanto e Generalno Sekretarosko pe Romane Butja, jekkh konsultiribe e terne Romengere organizacijencar ani Europa te kerel pes jekh Terne Romengo Akcijako Plano. E Terne Romengiri Konferencija andas khetane e terne Romengere organizacijen, reprezentanton katar e Europutno Konsilo thaj e terne Romen vash konsultiribe thaj keribe prioritetija thaj areje katar e akcija ano kodo Terne Romengo Akcijako Plano.

Deleted: E

¹ O lava “Roma” so phenel pes ano Europako Konsilo si vash e Roma, Sinti, Kale thaj grupe pashe dzi lende ande sasti Eurpa, leindoj kate e Phirutnen thaj e grupen (Dom thaj Lom), thaj e javera manushen vi kodolen so identificirina pes sar “Gypsies”.

Deleted: utno

Terne Romengo Akcijako Plano

E Terne Romengo Akcijako Plano² si e Europutne Konsilesko deipe palpale vash kodo so e terne Roma arakhen ani sasti Europa, specijalno pe relacija vash olengo zuraripe, participirbe ande procesija kote keren pes e decizije thaj e structure pe Europako nivelo sar vi pe diskriminacija. E plano akcijako astarela aktivitetija katar e Ternengo Departamento thaj katar e javera sektorija ano Europutno Konsilo thaj vi kotar e javera partenrura – e intergavernongere thaj e na-gavernongere – save keren kooperacija e Europakere Konsilosar thaj si olen intereso te sigurinen pes maksimalno impakto kotar lengere aktivitetura ma te keren pes duvar jkeh buti thaj te kerel pes jekh sinergija.

Deleted: e

E Terne Romengo Akcijako Plano dela prioritetija pe manushikane hakaja thaj interkulturakoro dijologo sar deipe palpale pe diskriminacija thaj anti-Ciganizmo, khetane e zuraripasar thaj e kapacitetasar save nisi e Romene ternengere organizacijen thaj mishkipen. E treningo si importantno rola ano Terne Romengo Akcijako Plano, na numa kodoleske so shaj e terne Roma liderura so shaj te sichon thaj te keren individualno, numa specijalno vi vash kodo so von shaj te keren khetane.

Pe rig katar e deklaracije, inicijative thaj planura vash e Romengiri inkluzija, thaj vi rigate katar e zuraleder zakunaru mamuj i diskriminacija thaj anti-Ciganizmo, save so bajron pe sako jekh them. E diskriminacija isi dramatikano efekto upral e chave thaj e terne thaj crden palpale olengo zuralipe thaj lachipe. Buteder, kodi diskriminacija lela than pe sako jekh sfera thaj baza,

Deleted: grundo

Te zuraren pes e terne liderura te shaj te keren akcije mamuj i diskriminacija si krucijalno vash savi vi te ovel akcija so rodel lunge vramakere rezultatija savo so, bibahtake, trubuj te len andre e edukacija thaj e samako vazdipe. Kodoleske o kurso rodel te vazdel e terne Romene liderongo kapaciteto thaj te keren akcija mamuj i diskriminacija bazirimi upral e manushikane hakajengiri metodologija. O kurso ka rezultrinel kodolesar so ka kerel pes gurpa savi ka kerel javere grupon kolengi buti pe lokalno thaj nacionalno nivelo ovena kleja vash e javera aktivitetija ano akcijako plano.

Kana adresirinela pes e manushikane hakajongi edukacija e terne manushencar, e Europako Konsilo dzanel kaj trubuj te anel khetane thaj te kerel asocijacija katar e nacionalno thaj lokalno partnerura save so ka zuraren thaj ka realizirinen e programo, specijalno pe situacije kana sikavela pes diskriminacija thaj crdipe pe rig saven so dikhena e terne manusha. Vazdimo upral e akumulirimi eksperienca katar e na-formalno edukacija thaj butkeribe e ternencar, e ternengo sektoro khamel te prmovirinel kultura pe manushikane hakaja trujal e edukacijakere procesija multipliciribasar, te zuraren e instrumenton savencar e terne keren buti thaj te den dumo vash e terne manushengere projektija thaj inicijative.

Deleted: implementirinen

Deleted:

Save si e cilura/resa katar kodo trening kurso

E trening kursoskere cilura/resa si te zuraren thaj te buhljaren e kompetencijen save nisi e terne Romen – lideron thaj aktiviston, te shaj te keren akcija pe lokalno, nacionalno thaj Europako nivelo, mamuj e diskriminacija thaj o anti-Ciganizmo bazirimo upral e manushikane hakaja thaj aktivno ternengi participacija.

Deleted:

Objektive:

- Te zurarel e participatongere haljovipa vash e klejako koncepto kotar e manushikane hakaja, diskriminacija thaj anti-Ciganizmo;

Deleted: Specifikane cilura

² Buteder vash e Terne Romengo Akcijako Plano: www.coe.int/youth/roma

- Te khedel informacija vash e realiteta pe save si e terne Roma andi Europa thaj so von dikhen sako dzives, te pharoven praktike mashkar pende thaj te dzanen sar te den palpale mamuj i diskriminacija pe diferentno socialno akterura;
- Te zurarel e participatongere kompetencije te len hakajengere bazirime aktivitetija te shaj te inkljon pe agor e situacijencar kana sikavela pes i diskriminacija, crdipe pe rig thaj anti-Ciganizmo;
- Te zurarel e participanton te keren akcija thaj te keren projektura e terne Romencar vash e manushikane hakaja pe lengere lokalno komunitetija;
- Te prindzarel e participanton e butjencar thaj e aktivitetoncar save kerel e Europako Konsilo ande areje kotar e manushikane hakaja, manushikane hakajengi edukacija, aktivno ternengi participacija thaj mashkarkulturakoro dijalogo;
- Te azhutin e kapaciteton so isi e Romane ternengere organizacijen thaj mishkipen trujal sasti Europa pe jekh drakhin/fremo/ vash manushikane hakaja thaj te ovel pes asocirimo e Terne Romengere Akcijakere Planosar.

O kurso si pashe phanglo e Terne Romengere Akcijakere Planosar thaj temakere arejencar “Manushikane hakaja thaj manushikane hakajengi edukacija”, “Diskriminacija thaj anti-Ciganizmo”, “Javeripa mashkar e Romane komuniteta” thaj kodola ciloncar ano plano:

Deleted: A

1. *Romane terne lideron thaj aktiviston te trenirinel pe manushikane hakaja, anti-diskriminacija thaj aktivno ternengiri participacija. Projektija pe anti-diskriminacija thaj manushikane hakaja si inicirime thaj e terne Romengiri participacija pe lokalno, nacionalno thaj internacionalno nivelo si zuraleder.*
2. *Vazdipe sama pe istorija thaj javeripa ande Romande komunitetija, sar vi buterigengiri diskriminacija so dikhena e Romane dzuvlja thaj e migrantura, LGBT thaj religijakere minoritetija.*
3. *Lache projektura thaj inicijative si implementirime bazirime upral e Akcijakere Palnoskere cilura thaj legarimaskere principura.*

Kompetencije te oven zurarde trujal o kurso

O kurso si dizajnirimo te shaj e participantura pe avutni vrama te zuraren pengere kompetencije pe:

- Dzanibe thaj haljovipe pe konceptija, mehanizmija thaj praktike kotar e manushikane hakaja, anti-diskriminacija (specijalno, ki relacija e buterigeskiri diskriminacija) thaj anti-Ciganizmo;
- Kompetencije te implementirine ani ternengi buti thaj Romane komunitetija jekh metodologija bazirimi upral e manushikane hakajengiri edukacija, aktivno ternengi participacija thaj mashkarkulturakoro dijalogo;
- Kompetencije pe projektongo menadziribe e ternencar, keribe drakhin/netvorko/ e terne Romengere organizacijencar thaj ajvera relevantno instucijencar pe lokalno thaj pe Europako nivelo;

- Kapaciteto te shaj te kerel pes advokatiribe vash e ternengere butja ko thaj avrijal katar e Romani komuniteta, specijalno pe butja save si phangle e diskriminacijasar thaj promoviribe pe manushikane hakaja;
- Dzanibe vash e Europakere Konsilosko frejmvor/drakhin/, instrumentura thaj Terne Romengoro Akcijako Plano;
- Komunikacijakere dzanibena, aktivno ashunipe, publikano vakeribe, komuniciribe diferentno publikasar, shajipe te formulirinen problem thaj te keren komunikacija vash leste;
- Legaripaskere dzanipena, kapaciteto te organizirinen thaj te mobilizirinen e terne manushen, te inspirinen akcija mamuj i diskriminacija thaj te sikaven e terne manushen sar te keren akcije mamuj i diskriminacija pe jekh particiribaskoro drom;
- Shajipe te shaj te den/transletirinen/ e manushikane hakajengo moljaripen pe personalno, socialno thaj profesionalno akcije;
- Dzanipe te sikljon thaj te oven phutarde godzakere, te gindisar kritikanes, te hacharen empatija thaj kooperativno sikljovipe.

Metodologija thaj e kurseki struktura

O kurso si dizajnirimo te del shaipen e participantonge te resljaren pes/ siklovel pes e aktivitetija thaj o koncepto pe manushikane hakaja/chachipena/ vi anti-diskriminacija ande ternengi buchi bazirimi upral e eksperiena thaj sikljardo aksesu. Akava kurso si dizajnirimo sar khetanuno sikljovibe pe situacija, kote so e participantora shaj te ulaven peske realitetora, eksperiena, aksesu ande e sasti Europa trujal dialogo thaj interkulturako aksesu thaj trujalipe.

O sikljovibasko proceso ka chovel andre shtar diferentno fazi:

Faza 1 – Internet-sikljovibe thaj preparacija pe kurso (Octobro 2012)

Deleted: E

O generalno ciljo kotar e akaja faza si te kerel pes preparacija e participantonge so ka oven ko kurso, te pindzaren pes mashkar peste, te dikhen thaj te sikljon so si Internet-sikljovibe thaj te preparacija vash o seminari.

Deleted: e

Deleted: mapirinen vezbi pe residentno/beshutnengi percepcija

Faza 2 – Residentno/beshutnengoro trening seminaro (21 – 29 Oktombro 2012)

O seminaro si bu, vazno momento vash e nadleznosti/kompeticije thaj vazdipa e participantora te keren buchi khetane muj-ande muj. O seminaro ka ovel fokusirimo te vazden pes lokalno proektora vash e manushikane hakaja thaj anti-diskriminacijaki promocija vi implementacija te ovel kotar e participantora kotar e Novembro 2012 dzi pe Novembro 2013. O seminaro ka del vi khetanutne ciljora vash e sikljovibe pe faza 3

Deleted: d

Deleted: dujto

Faza 3 – Proekteski realizacia thaj sikljovibe (Novembro 2012 – Novembro 2013)

Deleted: implementacija

Ande e vrama kotar akaja faza kotar sako jekh participante adzakerel pest te realizirinel ternengo lokalno projekto leindoj hakaja-bazirime upral e maripe pe diskriminacija vi anti-Ciganizmo. Specijalno atencija ka del pes vash o puchipen sar ka kerel pes s, proekteski realizacia. Akaja faza

Deleted: implementirinel

Deleted: e

Deleted: nge kote so e participantora ka choven fizibiliti thaj implementacija

shaj te chivel vi on-line sikljovibe te shaj majshukar te zutin pes e participantora khana ka keren peske projektora.

Faza 4 – Evaluacija thaj so ka kerel pes pal kodo seminaro (2013/2014 tbc)

Sar ka oven kerde e projektora gidijal ka avel e seminareski evaluacija planirimi vash e 2013 vaj 2014.

Participatengo profilo

O kurso si dizajnirimo vash e participantora so si:

- Aktivno ande e Romani komuna thaj si len dzanibe te keren buchi e Romane komunasar vi/vaj e Terne Romencar, specijalno pe tematora panle e anti-diskriminacija thaj promocija pe manushengere hakaja
- Aktivistora thaj terne lidera kas si multiplikaciaki rolja, thaj lengi buti andi organizacija/institucija si te vazden e, Terne Romengere manushikane hakaja, thaj te maren pes mamuj i diskriminacija vi anti-Ciganizmo

Sa e participantora musaj te:

- Te oven zutime kotar e organizacije/institucije vash e olengeri participacija ande e sasto vramako kurso thaj ande e proektoski realizacia ande e Romani komuna.
- te shaj te den sa pestar, te keren multiplikacia ki ternikani buchi, pe tematora anti-diskriminacija thaj promocija pe manushikane hakaja, thaj te ovel maj lachi i situacia e ternenge thaj sa e Romenge.
- te oven motivirime te vazden peske kompeticije/dzanibe pe anti-diskriminatorno buchi, manushikane hakajengi edukacija thaj ternikani buchi, te ulaven lengi eksperienca e vavere participantocar.
- te oven mashkar e 18 – 30 bersh (shajutno si vi phureder.)
- te lel pes participacija pe sasti vrama khana dzal o kurso, chuvindoj andre vi e proekteski realizaciaki faza
- te ovel len aksesu pe internet regularno, thaj te oven ko Internet 2 chasora ande e kurko mashar e Oktombro 2012 thaj Novembro 2013, te sikljon thaj te vazden komunikacija
- te shaj te keren buchi pe Anglikani vaj Romani chib³
- te oven themutno/te trais ande e them so si membro kotar e Europako Kulturaki Konvencija⁴ kotar e Europako Konsilo.

Pe vrama khana dzal o trening kurso adzakerel pe kotar sako participante te realizirinel projekto leindoj o chachipasko-bazirimo resljaribe te marel pes mamuj i diskriminacija vi o anti-Ciganizmo. Sako participante trubuj te ovel zutimo kotar peski organizacija/institucija. Akala organizacije-institucije ka resljaren benefito kotar e participantora vaj lengere kandidatora so ka oven kotar katar e kurso, te phenas sar:

- vazdime dzaniba/kompeticije olengere kandidatonge sar te adresirinen i diskriminacija so sikavela pes mashkar e terne Roma;

³ E kurseski butikerbaski chib ka ovel definirimi palik i selekcija e participatengi, leindoj telal i sama olengere chibjakere dzaniba kotar e selektirime kandidatora.

⁴ Dikh e thema so si katar kotar e Europaki Kulturaki Konvencija:
<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=018&CM=&DF=&CL=ENG>

- Deleted: pozicija si panli
- Deleted: e e lengere
- Deleted: e
- Deleted: e
- Deleted: pe aksesu/pristap
- Deleted: pe
- Deleted: e Terne Romencar
- Deleted: sar irisardo palpale phuchipen e Romengere situacijasar pe
- Deleted: i implementacija
- Deleted: l
- Deleted: maj mishtes
- Deleted: l
- Deleted: atomo peski buchi
- Deleted: mashkar
- Deleted:
- Deleted: ani komuna
- Deleted: engi
- Deleted: vi terneder
- Deleted: implementacijaki
- Deleted: tut
- Deleted: s
- Deleted: s
- Deleted: l
- Deleted: pes
- Deleted: s
- Deleted: implementirinel

- te oven panle e programencar e Europake Konsilesar ande e area buteder specifichno e Akcijako Planesar vash e Terne Roma;
- te resljaren benefito/dzanibe kotar e edukativno thaj institucionalno zutipenande e akcije vazdime kotar e kandidatora pe treningosko kurso;
- benefito kotar e relevantno potencijalo vash e networko e organizacijencar so kerena buchi pe anti-diskriminacija ande e Europa.

Applikacijaki procedura vi selekcija e participatengi

Sa e kandidatora musaj te aplicirinen trujal akava linko:

<http://youthapplications.coe.int/>

E aplikacije musaj te oven bichalde dzi pe **Parastuj, 7 Septembro 2012**, palik i rat pe Centralno Europaki Vrama. Zutipasko lil kotar e tumare organizacije trubuj te ovel chuvdo andre e platformasar vaj te ovel ulavdo bichaldope e-mail vaj dzi pe majpaluni vrama.

O preparacijako timo ka selektirinel 30 participantora bazirime upral e uprune rodipena thaj profilija. Ka dikelpes majbut te kerel pes respekto pe organizacijakere prioritetija, numa vi ka kerel pes balanso mashkar e mursha/dzuvlja, geografijako region, diferentno dzaniba/eksperiensa, grundo vi organizacija, institucija vaj projekto. E kandidatora ka oven informirime si lenge aplikacije lendine vaj irisarde palpale, vaj sip e adzuckeribaski lista, pe agor kotar e Septembro 2012.

Finansisko vi praktichno kondicije vash e participantora

Drumeskere pokimata

E drumeskere pokimatar vi o pokimos vash e viza ka oven irisarde palpale (palik adava khana ka den pes e relevantno pokimos/smetki) sar so si e regulacije kotar e Europako Konsilo. Numa e participatonge so ka oven sasti vrama pe treningo ka oven lenge irisarde palpale lenge pokimatar pe bankako transfero vaj [andi vrama e treningoske ko](#) kesh ande (e Euro)

Deleted: d

Akomodacija

O sovibe/hotelo thaj o habe vash e beshutne/residentno trening seminaro ka oven ucharde thaj pokinde kotar e Europako Konsilo pe Europako Ternengo Centro Budapesta

Registracijako pokimos

Sako participante ka resljarel **60 Euros**. Akala love ka ulaven pes [kotar](#) o pokimos pe drumo vaj [ka pokinen pes ko, Europako Ternengo Centro Budapesta](#), dzi kote dzala o seminaro.

Deleted: Kotar a

Deleted: l

Deleted: mos

Deleted: tar

Deleted: e EYCB

Internet-relitirime pokimatar

O Europako Konsilo naj te pokinel save te si servisora so tumen ka keren vash o internet dzi kote sijen pe kurso.

Avera kursora ande e Ternego Departemento

Te si tut intereso vashe e ternegere kursora pe internacionalno ternenge bucha, numa tiro profilo naj ande korespodencija e rodipenasar kotar akava kurso, rugisaras tut te rodes vi aver treningora.

Deleted: t

Buteder informacije vash e kursora shaj te arakes pe Ternengo Departamento:

Deleted:

<http://www.coe.int/youth>

Buteder informacije vi kontakto

Vash e avutne informacije rugisaras tumen keren kontakto e:

Deleted: v

[Jackie Lubelli / Nina Kapoor](#)

[Email: eyc.programme@coe.int](mailto:eyc.programme@coe.int)

Deleted: Jackie Lubelli ¶
Tel: +33 (0)388413393 ¶
Email: jackie.lubelli@coe.int ¶